

De Nieuwe Meer

Over ontstaan en naamgeving van dit meer valt het een en ander te zeggen. Het begon allemaal met een veenriviertje dat rondom een groot veenmoskussen stroomde, dat zich gevormd had tussen (oude) Rijn en IJ, strandwal en het huidige Amstelgebied. Hierop waterden meanderende riviertjes vanaf de hoogste delen af. De bovenloop werd gevormd door de Schinkel en zette zich voort in een water waar later de Haarlemmermeer werd gevormd en overging in het Spaarne en vervolgens uitmondde in het IJ. Andere riviertjes zoals de Mooie Nel en Slochter waterden direct af op het IJ.

Vanaf de 10e eeuw begonnen de bewoners vanaf de strandwal in het westen het veengebied te ontginnen door systematisch evenwijdige sloten naar de veenriviertjes te graven en turf te winnen. Door inklinking van het verdrogende veen en wilde vervening voor turfwinning sloegen in de Middeleeuwen bij Zuidwestenwind grote delen veengebied weg en ontstonden uit de riviertjes meren. Zo ontstond de Haarlemmermeer en verwijdde zich in het Noordoosten de Schinkel, eerst zuidelijk en later noordelijker stroomopwaarts. De ontstane meren kregen de namen de Oude Meer en de Nieuwe Meer. Het restant bleef Schinkel heten. De benaming Schinkel bleef ook behouden voor de polder waar oorspronkelijk de Schinkel stroomde en later de Oude Meer lag.

Bij de drooglegging van de Haarlemmermeer gingen deze meren op in de droogmakerij. Behalve de Nieuwe Meer dat in de vijftiger jaren van de vorige eeuw vergroot werd door het maken van een zandwinput in de Riekerpolder, voorheen de Riekerplas.

Op oude kaarten worden de meren in Holland in de meeste gevallen aangegeven met het lidwoord 'de', bijvoorbeeld de Haarlemmermeer, de Naardermeer, de Horstermeer, d'Oude Meer en de Nieuwe Meer. In de 'van Dale' is het geslacht van 'meer' onzijdig. Drooggelegde meren staan aangegeven als 'mannelijk / vrouwelijk'. Dit verklaart wellicht waarom de Nieuwe Meer op officiële kaarten, zoals stafkaarten, als 'het' Nieuwe Meer staat aangegeven. Amsterdammers (50+) spreken meestal van 'de' Nieuwe Meer', zoals vanouds voor inwoners van de omgeving gebruikelijk was. Rijkswaterstaat heeft dit goed begrepen en noemt het knooppunt van de A 10 en A4 dan ook 'de' Nieuwe Meer.

In geografische naamgeving liggen meestal de historische namen vast en worden niet aangepast aan de moderne spelling zoals bijvoorbeeld 'den Bosch'. Uit cultuur-historische overwegingen is het dus correct om te spreken van DE Nieuwe Meer.

Henk Smit

